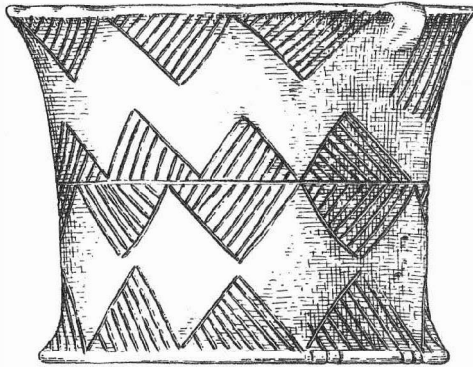

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1982

BRNO 1984

dicí, což podporuje předpokládané datování založení hradu nejdříve na přelomu 13. a 14. stol.

Hrad vybudovali johanité, jejichž komtur Pertold ze Salzy se připomíná r. 1328 /ČDM VI, č. 360/. Věškeré pokusy klást vznik sídla do 12. stol. nemají oporu v ověřených pramenech a ať byl hrad opatřen věží nebo patřil k typu s pláštovou zdí, je možné jej pokládat za produkt počátku 14. stol. O jeho významu svědčí fakt, že při předání Moravy rakouskému vévodovi Albrechtovi r. 1423 si jej král Zikmund spolu s několika dalšími místy ponechal. Zdá se, že přežil bez větší pohromy až do 2. pol. 15. stol., kdy nejspíše ve válkách uherských zpusť. Alespoň r. 1490 byl intabulován jako pustý /ZDO XIII, 15/.

Nevelká plocha a neprokazatelné opevnění nedovolují zatím bezpečně rozhodnout o charakteru pravěkého osídlení.

Poznámka:

1. I. L. Červinka, Zapomenuté hrady a tvrze moravské II, ČVSMO XL 1928, 74 uvádí mnoho zdí s možností vystopovat půdorys budov, bohužel tak neučinil. Upozornil na cihelnou /! / výstavbu na kamenných základech.

Oberflächenuntersuchung der Burg Orlov, Katastralgebiet Orlovice /Bez. Vyškov/. Die Relikte der Burg Orlov /ursprünglich Orlovice/ befinden sich auf einem Kamm, der aus dem Massiv der Litavčicer Berge emporsteigt. Die Burg hat eine zweiteilige Disposition. Auf der Vorburg befindet sich die Pfarrkirche des Hl. Wenzel von einem bisher benützten Friedhof umgeben. Die Oberfläche der Innenburg ist stark devastiert, so dass man ohnē einer Grabung nicht entscheiden kann, ob es sich um einen Typ mit Turm oder Mantelmauer handelt. Das am besten erhaltene Element sind die äusseren Gräben und Wälle.

Zur Zeit der Untersuchung verlief eine Erweiterung des Friedhofes auf die Vorburg, wodurch das Terrain auf einer Fläche von 50 x 14 m gestört wurde. Von hier sowie aus der Innenburg gewann man eine Keramik - kollektion einerseits aus der Platčicer Stufe der Lausitzer Kultur mit Ausserungen der Horákovcer-Kultur, andererseits mittelalterliche.

Die Burg wurde von Johannitern vermutlich am Anfang des 15. Jahrhunderts gegründet und am ehesten in den ungarischen Kriegen in der 2. Hälfte des 15. Jahrhundert gewüstet. Über den Charakter der Platčicer Besiedlung kann man vorläufig nicht entscheiden.

HRÁDEK RÝMAŘOV

/okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, OVM Bruntál

V severní části hrádku jsme v 11. sezóně vypracovali objekt č. IIIC /sklep/. V jihozápadní části byl zahlouben do zásypů II. horizontu, příkop III. a IV. horizontu se již v západní části neprohluboval pod úroveň 9,00 m.

V západní části plochy hrádku jsme zahájili začistěním povrchu II. horizontu, základů zdiva objektů odkrytých v r. 1972. Dvě stavby se nachází v superpozici, byla odkryta jen svrchní část mladší stavby, základy objektu č. I na úrovni 8,9 m. V jižní části, ve směru V - Z zdivo vymezuje obdélník délky 7,5 m a šířky 2,3 m, ke kterému na jihu ve střední části přiléhá výběžek délky 0,7 m a šířky 1,6 m /objekt CXIV/. Střed zdiva je snížen v podélné ose a ve výběžku v šířce 0,6 m. Tento prostor byl vyplněn zcela propálenými červenými až fialovými hlínami se stopami uhlíků na spodině. Mocnost hlín nepřesáhla 10 až 20 cm. Před výběžkem byla odkryta přiléhající plochá jáma /objekt CXV/ délky 2,0 m a šířky 1,2 m, hloubky 20 cm se skoro svislými stěnami. Její výplň tvořily rychle se střídající vrstvičky šedých a žlutých hlín s četnými zlomky keramiky. Ústí výběžku překryla destrukce červených jílu /mocnost až 30 cm/ s četnými malými plochými kusy kamení, které zčásti zasahovaly i do prohlubně.

Pro stavbu objektu bylo zčásti využito staršího zdiva /objekt LV/ jiné směrové orientace. V severní části byl přizděn klín délky 4,5 m a šířky max. 1 m. Ve východní části však základy starší stavby zůstaly neodkryté, zbyly zde neporušené žluté jíly. Stavební materiál obou staveb se odlišuje jak způsobem kladení, tak i materiálem. Objekt č. I má hrubé zdivo, převažuje plochý lomový kámen o rozměrech až 0,8 x 0,4 x 0,2 m, jedná se o neopracované kulmské břidlice a slepence. V dosud málo odkryté severní části jsme zjistili ožehnutí ohněm do hloubky 15 cm.

Destrukce objektu č. I, kterou tvořily žluté tuhé jíly se váže jen na střední část /sníženou/ a vytváří směrem k jihu téměř polokruh /max. šířka 2,2 m, mocnost do 30 cm/.

Severním směrem jsme odkryli další základy, které nepřímo navazují na okraje předchozího objektu, avšak vystupují 10 až 20 cm nad jeho úroveň. Západní zdivo /objekt CXI/ leží přímo na starším, má délku 7,3 m a

šířku 0,6 m. Na jihu se ve vzdálenosti 0,4 m od objektu č. L nachází velký plochý kámen délky 0,8 m a šířky 0,7 m/. Ve střední části k východu leží destrukce žlutých jílu /do 20 cm/ o rozměrech 2,5 x 1,0 m a překrývá původní úroveň vnitřku stavby. V severní části objektu č. CXI je také patrné, že se starší zdivo odchyluje více k východu a pod zášupy pokračuje stejným směrem.

Východní základy /CXII/ nejsou totožné se staršími, začínají na jihu ve vzdálenosti 0,4 m od základu č. L, mají délku 8 m a šířku 0,5 m. Také zde ve středu se rozprostřela obdobná destrukce /k východu/ jako u objektu č. CXI.

Severně od objektů č. CXI a CXII je situace dosud nepřehledná. Pod zášupy vzniklými při hloubení sklepa objektu č. IIIC jsme odkryli jámu/CXXI/ s výplní totožnou s materiálem II. horizontu. Dosud je odkrytá jen část a dosažená hloubka má úroveň 6,13 m, tedy cca 1,8 m pod úrovní zdiva. Odpadová jáma je situována již mimo obvod nejmladší fáze, zášupy podbíhají výplň městského příkopu.

Ze sond pod II. horizontem vyplývá, že před vybudováním objektů č. L, CXI a CXII, které můžeme předběžně označit jako pozůstatek tavrny zlata, byl celý prostor nejprve vyrovnán. Také byl narušen starší val /objekt X/ na západě a do něho vestavěny objekty tavrny č. XXV, CIX a CX. Vnitřní povrch valu jsme zčásti odkryli při vypracování odpadové jámy /CXXI/, vlastní sídlištní plocha bude pod úrovní 7,0 m pod zášupy před II. horizontem /dochovaný vrchol valu 9,00 m/.

V prohlubni /CXV/ a na zbytcích "podlahy" tavrny ležely větší kusy oxidačně pálené keramiky. Horní část dvouché lahvice /amfory/ a malého džbánku zdobí kromě vývalku též červeně malovaná linka. Patří sem též zlomky rendlíku s hnědou vnitřní polevou. Jedinou nádobou, kterou lze rekonstruovat celou, je hrnec z červené otíravé hmoty s břidlicovým ostřivem a známkou odřezávání na dně. Nízký /12 mm/, srpovitě zatažený okraj přechází prožlazením hrdla v pravidelné vejčité tvar s dekorem hustě kladených rýh /V - 171 mm, d_o - 125 mm, max. d. - 145 mm/.

Svažitý terén v předpolí tavrny přinesl početný a rozmanitý soubor zlomů hrncířského zboží. Značnou část tvoří opět světlá hrncina s vývalky, rýhami či jednoduchými vlnkami a vzácněji červeně malovaná keramika. Mezi okraji hrnců, pohárů, džbánů nebo dvojúčých krajáčů převažují ovalené tvary či jednoduchá okruží. Četné jsou i zlomky poklic. Nápadněji vystupuje šedá keramika z písčitohlinité a tuhové hmoty. Vedle poměrně vzácných prostých trojbrých okruží a límců se mezi okraji objevily i tvary s náznakem britů a dekorem několikanásobných i jednoduchých vlnovek, rýh a vpichů či límcovité typy s pásy radélek a jemným rýžkováním. Nejvýrazněji však demonstuje příslušnost k tavrnič zlata jedna celá a množství fragmentů mělkých kruhovitých misek na slévání zlata a zlomky výdutí nádob ke stejnému účelu. Keramika datuje tavrnu zlata do první poloviny 14. století.

Rýmařov - hrádek /Bez. Bruntál/. Im Jahre 1982 wurde der obere Teil der Grundmauern einer Goldschmelze im Ausmasse von 9 x 9,0 m /II. Horizont/ abgedeckt. Den südlichen Teil bildete der Herdraum mit einem Luftzufuhrkanal /Länge 1,7 m/. Die Keramik datiert die Goldschmelze in die erste Hälfte des 14. Jahrhunderts.

SYSTEMATICKÝ VÝZKUM DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI - 7. ETAPA

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V létě 1982 pokračoval výzkum v prostoru západně a severozápadně od svatováclavské katedrály. Kromě sondy 1/82, jejímž účelem bylo zjistit, zda kamenná zeď, objevená v r. 1981 jihozápadně od kostela, pokračuje dále severovýchodním směrem /výsledek byl negativní/, byly založeny další tři zjišťovací sondy na ploše nynější zahrady před budovami Palackého university /někdejší český dvůr kapitulního děkanství/. Sondy v zahradě potvrdily, že i v těchto místech bylo několikanásobné osídlení pravěké /lengyel, kultura nálevkovitých pohárů, kultura kanelovaná, věteřov a halštatská fáze kultury lužických popelnicových polí/. Pravěké nálezy se objevují jednak v menších kulturních jamách, zahloubených do spraše, jednak v hnědošedě hlinité kulturní vrstvě. Rozhraní mezi pravěkou kulturní vrstvou a intaktním podložím se pohybuje v hloubce okolo 250 - 300 cm pod dnešní úrovní.

Pokud jde o slovanskou vrstvu, je možno v ní rozlišit dva horizonty. Spodní s téměř černou ulehlou hlínou, v níž se hojně vyskytuje keramika se silnou příměsí jemně rozemleté tuhy, a horní horizont s hlínou poněkud drolivější a světlejší, který je tu a tam od nižší vrstvy oddělen skvrnami žluté spraše, dosvědčující, že povrch staršího sídliště byl částečně planýrován. Spodní horizont je pozůstatkem povelkomoravského sídliště, které se však neomezovalo pouze na dómské návrší, ale sahalo i na celou plochu pozdějšího Předhradí, kde ji zvláště dobře máme doloženu v okolí kostela sv. Petra, prvního biskupského kostela v Olomouci¹. Na dómském návrší jsme pozorovali dva časově různé horizonty už v r. 1975 při výzkumu gotického rajského dvora na severní straně katedrály. I tam na černé kompaktní hlíně s keramikou 10. století ležely útržky jílovito-sprašové vrstvičky, které spolu s vrstvou spálené hlíny oddělovaly horní horizont s nápad-

PŘEHLED VÝZKUMU 1982

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef Poulík
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	hmoždíř jevišovické kultury ze Svitávky /okr. Blansko/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejné